ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 24. mája 2011 *

Vo veci C-61/08,

ktorej predmetom je žaloba o nesplnenie povinnosti podľa článku 226 ES, podaná 13. februára 2008,

Európska komisia, v zastúpení: G. Zavvos a H. Støvlbæk, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalobkyňa,

ktorú v konaní podporuje:

Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, v zastúpení: S. Ossowski, splnomocnený zástupca,

vedľajší účastník konania,

* Jazyk konania: gréčtina.

proti

Helénskej republike, v zastúpení: V. Christianos, E.-M. Mamouna a A. Samoni-Rantou, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovanej,

ktorú v konaní podporujú:

Česká republika, v zastúpení: M. Smolek, splnomocnený zástupca,

Francúzska republika, v zastúpení: G. de Bergues a B. Messmer, splnomocnení zástupcovia,

Litovská republika, v zastúpení: D. Kriaučiūnas a E. Matulionytė, splnomocnení zástupcovia,

Slovinská republika, v zastúpení: V. Klemenc a Ž. Cilenšek Bončina, splnomocnené zástupkyne,

Slovenská republika, v zastúpení: J. Čorba a B. Ricziová, splnomocnení zástupcovia,

vedľajší účastníci konania,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev (spravodajca) a J.-J. Kasel, sudcovia R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, G. Arestis, M. Ilešič, C. Toader a M. Safjan,

generálny advokát: P. Cruz Villalón,
tajomník: M.-A. Gaudissart, vedúci sekcie,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 27. apríla 2010,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 14. septembra 2010,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Komisia Európskych spoločenstiev sa svojou žalobou domáha, aby Súdny dvor určil, že Helénska republika si tým, že na prístup k notárskemu povolaniu stanovila podmienku štátnej príslušnosti a v súvislosti s týmto povolaním neprebrala smernicu Rady 89/48/EHS z 21. decembra 1988 o všeobecnom systéme uznávania diplomov vyššieho vzdelania udelených pri ukončení odborného vzdelávania a prípravy v dĺžke trvania aspoň troch rokov (Ú. v. ES L 19, 1989, s. 16; Mim. vyd. 05/001, s. 337), zmenenú a doplnenú smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2001/19/ES zo 14. mája 2001 (Ú. v. ES L 206, s. 1; Mim. vyd. 05/004, s. 138, ďalej len „smernica 89/48“), nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článkov 43 ES a 45 ES, ako aj zo smernice 89/48.

Právny rámec

Právo Únie

2 Dvanáste odôvodnenie smernice 89/48 stanovuje, že „všeobecný systém uznávania diplomov vyššieho vzdelania neovplyvňuje uplatňovanie článku [45 ES]“.

3 Článok 2 smernice 89/48 znie:

„Táto smernica sa bude vzťahovať na ktoréhokoľvek štátneho príslušníka členského štátu, ktorý si želá vykonávať regulované povolanie v hostiteľskom členskom štáte v samostatnom zárobkovom postavení alebo ako zamestnanec.

Táto smernica sa nebude vzťahovať na povolania, ktoré sú predmetom samostatnej smernice stanovujúcej opatrenia na vzájomné uznávanie diplomov členskými štátmi."

4 Notárske povolanie nebolo upravené nijakou právnou úpravou podobnou tej, ktorá je uvedená v tomto článku 2 druhom odseku.

5 Smernica 89/48 stanovila lehotu na prebratie, ktorá v súlade s jej článkom 12 uplynula 4. januára 1991.

6 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií (Ú. v. EÚ L 255, s. 22) podľa článku 62 zrušila smernicu 89/48 s účinnosťou od 20. októbra 2007.

7 Odôvodnenie č. 41 smernice 2005/36 uvádza, že „táto smernica sa nedotýka uplatňovania článku 39 ods. 4 [ES] a článku 45 [ES] týkajúcich sa najmä notárov [, najmä pokiaľ ide o notárov – *neoficiálny preklad*]".

Vnútroštátna právna úprava

Všeobecná organizácia notárskeho povolania

8 V zmysle gréckeho právneho poriadku notári svoju činnosť vykonávajú ako slobodné povolanie. Organizáciu notárskeho povolania upravuje zákon č. 2830/2000 zo 16. marca 2000 (FEK A' 96/16.3.2000, ďalej len „notársky poriadok").

9 V zmysle článku 1 ods. 1 uvedeného poriadku je úlohou notára najmä vyhotovovať a uchovávať listiny, ktoré sú dôkazmi alebo slúžia ako dôkazy o niektorých právnych úkonoch, vyznačovať na tieto listiny doložku vykonateľnosti, osvedčovať iné než verejné listiny na účely potvrdenia dátumu ich vyhotovenia a osvedčovať pravosť podpisu.

10 To isté ustanovenie definuje notára ako „verejného činiteľa bez nároku na plat" v tom zmysle, že ho neodmeňuje štát, ale klienti. Každý účastník má právo na slobodný výber notára.

11 Počet notárov, miesto výkonu ich funkcie a ich sídlo sa stanovujú najmä v súlade s článkami 2 a 17 notárskeho poriadku. Prvé z týchto ustanovení stanovuje, že notári vykonávajú svoju funkciu v obvode súdu, v ktorom majú sídlo.

12 Podľa článku 40 notárskeho poriadku sa odmena notára, ktorá obsahuje pevnú časť a pohyblivú časť v závislosti od hodnoty uvedenej v dotknutej notárskej zápisnici, stanovuje na základe medzirezortného rozhodnutia ministra hospodárstva a financií na jednej strane a ministra spravodlivosti na strane druhej, pričom posledným takým rozhodnutím je rozhodnutie 100692(1)/2009.

13 Podľa článku 153 notárskeho poriadku dvaja alebo viacerí notári, ktorých sídlo sa nachádza v tom istom súdnom obvode, môžu povolanie vykonávať vo forme občianskoprávnej spoločnosti.

14 Aby mohla byť osoba v Grécku vymenovaná za notárskeho kandidáta, podľa článku 19 notárskeho poriadku musí mať predovšetkým grécku štátnu príslušnosť.

Notárske činnosti

15 Čo sa týka jednotlivých notárskych činností podľa gréckeho právneho poriadku, je nepopierateľné, že hlavná úloha notára spočíva vo vydávaní verejných listín. Úkon notára je buď povinný, alebo dobrovoľný, v závislosti od skutočnosti, ktorú má osvedčiť. Týmto úkonom notár konštatuje splnenie všetkých podmienok požadovaných zákonom na vydanie predmetnej listiny, ako aj právnu spôsobilosť a spôsobilosť na právne úkony dotknutých účastníkov.

16 Z článku 438 občianskeho súdneho poriadku nachádzajúceho sa v kapitole VIII s názvom „Listiny“ vyplýva, že notárska zápisnica je verejná listina vyhotovená verejným činiteľom a poskytuje úplný dôkaz, ktorého sa možno dovolávať voči každému, o tom, čo je osvedčené ako úkon uskutočnený notárom alebo v jeho prítomnosti.

17 Notárske zápisnice sú vykonateľné na základe článku 904 ods. 2 občianskeho súdneho poriadku. Toto ustanovenie okrem iného takú vykonateľnosť priznáva najmä úradným výzvam a listinám, ktoré zákon uznáva ako exekučné tituly. Na to, aby boli notárske zápisnice vykonateľné, musí byť na nich notárom vyznačená doložka vykonateľnosti na základe článku 918 tohto poriadku.

18 Podľa článku 1 ods. 2 zákona č. 2318/1995 z 19. júna 1995 o poriadku súdnych exekútorov (FEK A' 126/19.6.1995) je súdny exekútor oprávnený zabezpečovať výkon súdnych rozhodnutí, ako aj aktov, ktoré sú exekučnými titulmi.

19 Navyše z článku 933 a nasl. občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že o všetkých námietkach týkajúcich sa výkonu rozhodnutia rozhoduje súd.

20 Úloha notára v rámci núteného výkonu spočíva v podstate v uskutočnení dražby v súlade s ustanoveniami článkov 959 až 981, 988 a 998 až 1021 občianskeho súdneho poriadku.

21 Podľa relevantných ustanovení uvedeného poriadku začne vykonávacie konanie na základe exekučného titulu najprv poverený súdny exekútor, ktorý dlžníka vyzve na zaplatenie dlhu. Dlžníkovi je stanovená lehota na splnenie tejto povinnosti. Po uplynutí tejto lehoty v prípade, že si dlžník medzičasom povinnosť nesplnil, súdny exekútor dotknutý nehnuteľný majetok zabezpečí, po čom nasleduje zápis uvedeného zabezpečenia nehnuteľného majetku do registra hypoték. Súdny exekútor potom stanoví deň dražby, a ak je to potrebné, určí notára a poverí ho uskutočnením dražby. Notár následne vykoná dražbu a v prípade vydraženia veci vyhotoví zápis, ktorý obsahuje údaj o sume vyplatenej v prospech veriteľov a prípadne vyhotoví aj zoznam veriteľov. V prípade námietok proti platnosti exekučného titulu, proti konaniu o nútenom výkone alebo proti pohľadávke o nich rozhoduje súd v súlade s článkom 933 a nasl. uvedeného poriadku.

22 Vo forme notárskej zápisnice musia byť navyše uzavreté niektoré transakcie, inak sú neplatné. Ide najmä o vznik a prevod vecných práv k nehnuteľnostiam. Na základe článku 1033 Občianskeho zákonníka je na účely prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti potrebná dohoda medzi jej vlastníkom a kupujúcim o prevode vlastníckeho práva k tejto nehnuteľnosti na základe legitímneho dôvodu, pričom táto dohoda musí byť vyhotovená vo forme notárskej zápisnice. Existujú aj ďalšie právne úkony, na ktorých platnosť sa vyžaduje forma notárskej zápisnice, konkrétne najmä dobrovoľné uznanie otcovstva, darovanie nehnuteľností a závety.

23 Notár vystupuje takisto pri úkonoch v oblasti práva obchodných spoločností. Napríklad spoločenské zmluvy akciových spoločností a spoločností s ručením obmedzeným, ako aj určité transformácie a zlúčenia týchto spoločností, musia byť v súlade s relevantnými ustanoveniami zákona č. 2190/1920 o akciových spoločnostiach (FEK A' 37/30.3.1963) a zákona č. 3190/1955 o spoločnostiach s ručením obmedzeným (FEK A' 91/16.4.1955) vyhotovené vo forme notárskej zápisnice, inak sú neplatné. Navyše založenie uvedených spoločností podlieha tiež schváleniu ministra rozvoja alebo príslušného súdu. Tieto spoločnosti nadobúdajú právnu subjektivitu okamihom uverejnenia ich stanov, zmlúv o ich založení a správneho rozhodnutia o schválení ich stanov v registri akciových spoločností alebo spoločností s ručením obmedzeným, ako aj v úradnom vestníku. Takisto založenie nadácie, ktoré sa musí uskutočniť vo forme notárskej zápisnice na základe článku 109 Občianskeho zákonníka, podlieha v súlade s článkom 112 tohto zákonníka schváleniu príslušným orgánom.

Konanie pred podaním žaloby

24 Komisii bola doručená sťažnosť týkajúca sa podmienky štátnej príslušnosti požadovanej na prístup k notárskemu povolaniu v Grécku. Po tom, ako Komisia túto sťažnosť preskúmala, listom zo 14. novembra 2000 vyzvala Helénsku republiku, aby jej v lehote dvoch mesiacov predložila svoje pripomienky jednak k súladu uvedenej podmienky

štátnej príslušnosti s článkom 45 prvým odsekom ES, ako aj k neprebratiu smernice 89/48 v súvislosti s notárskym povolaním.

25 Helénska republika na túto výzvu odpovedala listom z 27. februára 2001.

26 Dňa 12. júla 2002 zaslala Komisia tomuto členskému štátu doplňujúcu výzvu, pričom mu vytýkala, že si nesplnil povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 43 ES a článku 45 prvého odseku ES, ako aj zo smernice 89/48.

27 Uvedený členský štát na túto doplňujúcu výzvu odpovedal listom z 8. októbra 2002.

28 Keďže Komisiu tvrdenia Helénskej republiky nepresvedčili, zaslala 18. októbra 2006 tomuto členskému štátu odôvodnené stanovisko, v ktorom dospela k záveru, že si nesplnil povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 43 ES a článku 45 prvého odseku ES, ako aj zo smernice 89/48. Táto inštitúcia Helénsku republiku vyzvala, aby prijala požadované opatrenia na dosiahnutie súladu s týmto odôvodneným stanoviskom v lehote dvoch mesiacov od jeho doručenia.

29 Helénska republika v liste z 22. decembra 2006 uviedla dôvody, pre ktoré sa domnieva, že stanovisko, ktoré prijala Komisia, nie je dôvodné.

30 Za týchto okolností sa Komisia rozhodla podať túto žalobu.

O žalobe

O prípustnosti vstupu Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska do konania ako vedľajšieho účastníka

31 Helénska republika sa domnieva, že vyjadrenie Spojeného kráľovstva ako vedľajšieho účastníka konania je neprípustné, pretože v rozpore s článkom 40 štvrtým odsekom Štatútu Súdneho dvora a článkom 93 ods. 4 jeho rokovacieho poriadku neobsahuje závery na podporu stanoviska Komisie. Toto vyjadrenie je tiež neprípustné v rozsahu, v akom Spojené kráľovstvo odkazovalo jednak výlučne na smernicu 2005/36, hoci sa táto žaloby týka smernice 89/48, jednak na článok 39 ods. 4 ES, pričom toto ustanovenie nesúvisí s predmetom sporu.

32 V tomto ohľade treba pripomenúť, že podľa článku 40 štvrtého odseku Štatútu Súdneho dvora môže návrh na vstup do konania ako vedľajší účastník obsahovať iba návrhy podporujúce návrhy jedného z účastníkov konania.

33 Takisto článok 93 ods. 4 rokovacieho poriadku stanovuje, že vedľajší účastník musí prijať spor v stave, v akom sa nachádza v čase jeho vstupu do konania.

34 Záver, ku ktorému dospelo Spojené kráľovstvo vo svojom vyjadrení vedľajšieho účastníka konania, znie:

„Notárske povolanie spadá do pôsobnosti smernice [2005/36]. Niektoré činnosti vykonávané notármi možno z pôsobnosti [tejto] smernice vylúčiť, len ak Súdny dvor

dospeje k záveru, že na tieto činnosti sa podľa článku 39 ods. 4 ES a/alebo článku 45 ES vzťahuje výnimka uvedená v odôvodnení č. 41 [uvedenej] smernice."

35 Treba uviesť, že Komisia vo svojej žalobe nenavrhuje, aby Súdny dvor určil, že Helénska republika si nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú zo smernice 2005/36.

36 Napriek tomu, hoci sa zdá, že takto opísaný predmet vedľajšieho účastníctva Spojeného kráľovstva sa svojím znením odlišuje od predmetu, ktorý môže vyjadrenie vedľajšieho účastníka konania platne obsahovať, z celkového znenia dotknutého vyjadrenia vedľajšieho účastníka konania a kontextu, ktorého je súčasťou, vyplýva, že tvrdenia, ktoré Spojené kráľovstvo uviedlo, majú za cieľ prispieť k úspechu žaloby Komisie lepším objasnením sporu.

37 Túto analýzu nevyvracajú ani dve námietky predložené Helénskou republikou. Pokiaľ totiž ide o odkazy uskutočnené v uvedenom vyjadrení vedľajšieho účastníka na smernicu 2005/36, je nutné konštatovať, že podľa Spojeného kráľovstva táto smernica v podstate potvrdzuje ustanovenia smernice 89/48, ktorú nahradila.

38 Práve z tohto dôvodu sa uvedený členský štát rozhodol vo svojich úvahách odkazovať na smernicu 2005/36, pričom uviedol, že tieto úvahy platia aj vo vzťahu k smernici 89/48.

39 Pokiaľ ide navyše o odkazy uvedené v tomto istom vyjadrení vedľajšieho účastníka na článok 39 ods. 4 ES, je potrebné uviesť, že Spojené kráľovstvo výslovne uznáva, že toto ustanovenie sa v prejednávanej veci neuplatňuje, zároveň však tvrdí, že judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa tohto článku sa naopak musí uplatniť analogicky aj v kontexte článku 45 prvého odseku ES.

40 Treba preto uviesť, že vyjadrenie Spojeného kráľovstva ako vedľajšieho účastníka konania je prípustné.

O prvom žalobnom dôvode

Argumentácia účastníkov konania

41 Svojím prvým žalobným dôvodom sa Komisia domáha, aby Súdny dvor určil, že Helénska republika si tým, že vyhradila prístup k notárskemu povolaniu len pre vlastných štátnych príslušníkov, nesplnila povinnosti, ktoré jej vplývajú z článku 43 ES a článku 45 prvého odseku ES. Táto inštitúcia spresňuje, že uvedeným žalobným dôvodom Helénskej republike vytýka, že porušila článok 43 ES, pričom porušenie nie je odôvodnené výnimkou podľa článku 45 prvého odseku ES.

42 Komisia predovšetkým zdôrazňuje, že prístup k notárskemu povolaniu v niektorých členských štátoch nie je podmienený nijakou podmienkou štátnej príslušnosti a že iné členské štáty, ako Španielske kráľovstvo, Talianska republika a Portugalská republika, túto podmienku zrušili.

43 Komisia v prvom rade pripomína, že článok 43 ES je jedným zo základných ustanovení práva Únie, ktorého cieľom je všetkým štátnym príslušníkom členského štátu, ktorí sa hoci len sekundárne usadia v inom členskom štáte, zabezpečiť na účely výkonu samostatne zárobkovej činnosti rovnaké zaobchádzanie ako s vlastnými štátnymi príslušníkmi, a že zakazuje akúkoľvek diskrimináciu založenú na štátnej príslušnosti.

44 Uvedená inštitúcia a Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska tvrdia, že článok 45 prvý odsek ES treba vykladať nezávisle a jednotným spôsobom (rozsudok z 15. marca 1988, Komisia/Grécko, 147/86, Zb. s. 1637, bod 8). Keďže tento článok stanovuje výnimku v súvislosti so slobodou usadiť sa na účely činností súvisiacich s výkonom verejnej moci, treba tento článok navyše vykladať doslovne (rozsudok z 21. júna 1974, Reyners, 2/74, Zb. s. 631, bod 43).

45 Výnimka stanovená v článku 45 prvom odseku ES by sa teda mala obmedzovať na činnosti, ktoré samy osebe priamo a špecificky súvisia s výkonom verejnej moci (rozsudok Reyners, už citovaný, body 44 a 45). Podľa Komisie pojem verejná moc zahŕňa výkon rozhodovacej právomoci idúci nad rámec všeobecného práva, ktorý sa vyznačuje spôsobilosťou konať nezávisle od vôle iných subjektov alebo aj proti nej. Verejná moc sa podľa judikatúry Súdneho dvora prejavuje osobitne výkonom právomoci na presadzovanie práva (rozsudok z 29. októbra 1998, Komisia/Španielsko, C-114/97, Zb. s. I-6717, bod 37).

46 Podľa Komisie a Spojeného kráľovstva treba činnosti súvisiace s výkonom verejnej moci odlišovať od činností vykonávaných vo všeobecnom záujme. Viacerým povolaniam sú totiž priznané osobitné právomoci všeobecného záujmu bez toho, aby súviseli s výkonom verejnej moci.

47 Z pôsobnosti článku 45 prvého odseku ES sú takisto vylúčené činnosti, ktoré predstavujú pomoc alebo spoluprácu pri fungovaní verejnej moci (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. júla 1993, Thijssen, C-42/92, Zb. s. I-4047, bod 22).

48 Okrem toho Komisia a Spojené kráľovstvo pripomínajú, že článok 45 prvý odsek ES sa v zásade vzťahuje na vymedzené činnosti a nie na povolanie ako celok, s výnimkou prípadu, že dotknuté činnosti nemožno oddeliť od všetkých ostatných činností vykonávaných v rámci uvedeného povolania.

49 Komisia v druhom rade skúma jednotlivé činnosti vykonávané notárom v gréckom právnom poriadku.

50 Po prvé, pokiaľ ide o osvedčovanie právnych úkonov a spisovanie zmlúv v notárskych zápisniciach, Komisia tvrdí, že notár osvedčuje vôľu účastníkov po tom, ako im poskytol právne rady, a priznáva tejto vôli právne účinky. Pri výkone tejto činnosti notár vo vzťahu k účastníkom nedisponuje nijakou rozhodovacou právomocou. Notárska zápisnica je teda len potvrdením predchádzajúcej dohody medzi týmito účastníkmi. Skutočnosť, že o niektorých úkonoch musí byť povinne vyhotovená notárska zápisnica, nie je relevantná, keďže mnohé konania sú povinné, pričom však nejde o prejav výkonu verejnej moci.

51 Je to tak aj v prípade osobitostí systému dôkaznej povahy notárskych zápisníc, keďže dôkazná sila je takisto priznaná aktom, ktoré nevyplývajú z výkonu verejnej moci, ako sú napríklad zápisnice vyhotovované zákonom stanovenou správou lesov. Ani skutočnosť, že notár nesie zodpovednosť za notárske zápisnice, ktoré vyhotovuje, nie je relevantná. Je to tak totiž v prípade väčšiny samostatne zárobkovo činných osôb, ako sú advokáti, architekti alebo lekári.

52 Pokiaľ ide o vykonateľnosť verejných listín, Komisia sa domnieva, že vyznačenie doložky vykonateľnosti predchádza samotnému výkonu, pričom nie je jeho súčasťou. Táto vykonateľnosť notárom nepriznáva nijakú právomoc na presadzovanie práva. Okrem toho o prípadnej námietke rozhoduje súd a nie notár.

53 Pokiaľ ide po druhé o notársku činnosť v oblasti práva obchodných spoločností a združení, Komisia sa domnieva, že notár len plní určité procesné podmienky stanovené zákonom na účely založenia právnickej osoby. Tieto činnosti by okrem toho mohli vykonávať aj právni poradcovia a advokáti.

54 Pokiaľ ide po tretie o notársku činnosť v oblasti vzniku a prevodu vecných práv k nehnuteľnostiam, táto činnosť nezahŕňa nijakú rozhodovaciu právomoc, ktorá by sa vymykala zo všeobecného práva. To platí aj v súvislosti s činnosťou notára týkajúcou sa zavŕšenia určitých právnych úkonov, akými sú darovania, dobrovoľné uznanie otcovstva a závety.

55 Po štvrté výkon verejnej moci nezahŕňa ani účasť notára na nútenom výkone rozhodnutia, keďže jeho úloha sa skôr približuje k úlohe osoby vedúcej verejnú dražbu.

56 Nakoniec Komisia a Spojené kráľovstvo dopĺňajú, že vec, o ktorej bolo rozhodnuté rozsudkom z 30. septembra 2003, Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española (C-405/01, Zb. s. I-10391), na ktorý odkazujú viaceré členské štáty vo svojich písomných pripomienkach, sa týkala výkonu množstva úloh kapitánmi a prvými palubnými dôstojníkmi obchodných lodí v súvislosti s dodržiavaním bezpečnosti,

policajnými právomocami, ako aj právomocami v oblasti notárskej činnosti a občianskeho stavu. Keďže Súdny dvor nemal príležitosť podrobne preskúmať jednotlivé činnosti vykonávané notármi so zreteľom na článok 45 prvý odsek ES, tento rozsudok preto nepostačuje na to, aby bolo možné dospieť k záveru o uplatnení tohto ustanovenia na notárov.

57 Na úvod Helénska republika tvrdí, že tento žalobný dôvod je nedôvodný v rozsahu, v akom sa týka údajného porušenia článku 43 ES v spojení s článkom 45 ES, hoci uplatnenie jedného z týchto ustanovení vylučuje uplatnenie druhého.

58 Pokiaľ ide o pojem účasť na verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES, členský štát sa domnieva, že tento pojem sa musí vykladať v tom zmysle, že výnimka stanovená v tomto ustanovení sa vzťahuje na činnosti vymykajúce sa zo všeobecného práva. Súdny dvor totiž v rozsudku Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, už citovanom, potvrdil, že notár sa zúčastňuje na výkone verejnej moci.

59 Pokiaľ ide priamosť a špecifickosť účasti notára na výkone verejnej moci, Helénska republika sa domnieva, že táto účasť sa musí posudzovať na základe súboru kritérií, konkrétne po prvé na základe toho, že notárska činnosť musí byť vykonávaná ako hlavná a podstatná, nielen ako vedľajšia a doplňujúca činnosť, po druhé sa táto činnosť musí vykonávať pravidelne a trvale, nie sporadicky a výnimočne, po tretie sa jej výkon musí týkať značnej časti skupiny dotknutých úloh a po štvrté musí mať vplyv na posúdenie súdnym orgánom (pozri rozsudky Reyners, už citovaný, bod 53, a z 10. decembra 1991, Komisia/Grécko, C-306/89, Zb. s. I-5863, bod 7). Činnosti vykonávané notárom v gréckom právnom poriadku totiž tieto kritériá spĺňajú. Notárska činnosť sa teda nemôže posudzovať len na základe výkonu rozhodovacej právomoci, ako to navrhuje Komisia.

60 Povinná účasť notára najmä pri zakladaní právnických osôb a vykonávaní zmien týkajúcich sa ich právnej subjektivity, pri vzniku a prevode vecných práv k nehnuteľnostiam, ako aj pri kontrole núteného výkonu rozhodnutí preukazujú, že notár sa priamo a špecificky zúčastňuje na výkone verejnej moci.

61 V tomto ohľade Helénska republika po prvé poukazuje na to, že právny úkon notára je nevyhnutný na založenie nadácie, akciovej spoločnosti, európskej akciovej spoločnosti a spoločnosti s ručením obmedzeným. Navyše si právny úkon notára vyžaduje akákoľvek zmena týkajúca sa ich právnej subjektivity, inak je neplatná. Priznanie právnej subjektivity týmto osobám, ako aj schválenie zmeny formy tejto právnej subjektivity patrí medzi právomoci verejnej moci.

62 Po druhé je právny úkon notára povinný aj pri vzniku a prevode vecných práv k nehnuteľnostiam. Bez notárskej zápisnice nemôže dôjsť k žiadnemu nadobudnutiu vlastníckeho práva alebo iných vecných práv k nehnuteľnostiam. To platí, aj pokiaľ ide o dobrovoľné uznanie otcovstva, darovanie nehnuteľnosti medzi živými a závety.

63 Po tretie je právny úkon notára nevyhnutný v konaní o nútenom výkone rozhodnutia a osobitne v rámci nútenej dražby hnuteľného a nehnuteľného majetku, lodí a lietadiel. Notár teda môže pristúpiť najmä k zaradeniu veriteľov do tried a k rozdeleniu zdrojov medzi nich v prípade rozsudku o výkone rozhodnutia predajom hnuteľnej veci alebo nehnuteľnosti. Podobné úlohy sú notárovi zverené v rámci osobitnej likvidácie podnikov, ktoré majú ťažkosti. V týchto prípadoch disponuje notár podľa Helénskej republiky donucovacou právomocou.

64 Po štvrté tento členský štát zdôrazňuje, že notárske zápisnice sú exekučnými titulmi, ktoré si nevyžadujú predchádzajúci zásah súdu. Na tento účel sa na uvedených listinách vyznačuje doložka vykonateľnosti. Rovnako má notár právomoc na spísanie protestu v prípade neakceptovania alebo nezaplatenia zmenky alebo šeku. Tieto činnosti predstavujú podľa Helénskej republiky prípravnú fázu buď núteného výkonu rozhodnutia, alebo súdneho konania.

Posúdenie Súdnym dvorom

– Úvodné poznámky

65 Svojím prvým žalobným dôvodom Komisia Helénskej republike vytýka, že bráni príslušníkom iných členských štátov usadiť sa na jej území na účely výkonu notárskeho povolania, keďže v rozpore s článkom 43 ES vyhradzuje prístup k tomuto povolaniu pre vlastných štátnych príslušníkov.

66 Tento žalobný dôvod sa teda týka len podmienky štátnej príslušnosti požadovanej dotknutou gréckou právnou úpravou na prístup k tomuto povolaniu so zreteľom na článok 43 ES.

67 Preto je potrebné spresniť, že uvedený žalobný dôvod sa netýka ani postavenia, ani organizácie notárskeho povolania v gréckom právnom poriadku, ani iných podmienok prístupu k notárskemu povolaniu v tomto členskom štáte než podmienky súvisiacej so štátnou príslušnosťou.

68 Okrem toho je vhodné zdôrazniť, ako to uviedla Komisia na pojednávaní, že prvý žalobný dôvod sa netýka ani uplatnenia ustanovení Zmluvy ES týkajúcich sa slobodného poskytovania služieb. Uvedený dôvod sa takisto netýka uplatnenia ustanovení Zmluvy týkajúcich sa voľného pohybu pracovníkov.

– O veci samej

69 Treba predovšetkým pripomenúť, že článok 43 ES je jedným zo základných ustanovení práva Únie (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok Reyners, už citovaný, bod 43).

70 Pojem usadiť sa v zmysle uvedeného ustanovenia je veľmi široký pojem, ktorý zahŕňa možnosť štátneho príslušníka Únie trvale a nepretržite sa zúčastňovať na hospodárskom živote v inom členskom štáte, než je jeho členský štát pôvodu, a mať z toho prospech, čo podporuje vzájomné hospodárske a sociálne prelínanie v rámci Únie v oblasti samostatných zárobkových činností (pozri najmä rozsudok z 22. decembra 2008, Komisia/Rakúsko, C-161/07, Zb. s. I-10671, bod 24).

71 Sloboda usadiť sa priznaná príslušníkom členského štátu na území iného členského štátu zahŕňa najmä prístup k samostatným zárobkovým činnostiam a ich výkon za podmienok, ktoré právna úprava členského štátu usadenia stanovuje pre vlastných príslušníkov (pozri najmä rozsudok z 28. januára 1986, Komisia/Francúzsko, 270/83, Zb. s. 273, bod 13, a v tomto zmysle rozsudok Komisia/Rakúsko, už citovaný, bod 27). Inými slovami, článok 43 ES každému členskému štátu zakazuje, aby vo svojej právnej úprave stanovil pre osoby, ktoré využívajú slobodu usadiť sa v tomto štáte, podmienky výkonu svojich činností, ktoré sa líšia od podmienok stanovených pre vlastných štátnych príslušníkov (rozsudok Komisia/Rakúsko, už citovaný, bod 28).

72 Cieľom článku 43 ES je teda zabezpečiť, aby sa s každým štátnym príslušníkom členského štátu, ktorý sa usadí v inom členskom štáte, aby tam vykonával samostatnú zárobkovú činnosť, zaobchádzalo rovnako ako s vlastnými štátnymi príslušníkmi, a tento článok zakazuje akúkoľvek diskrimináciu založenú na štátnej príslušnosti vyplývajúcu z vnútroštátnych právnych úprav ako obmedzenie slobody usadiť sa (rozsudok Komisia/Francúzsko, už citovaný, bod 14).

73 V prejednávanej veci pritom sporná vnútroštátna právna úprava vyhradzuje prístup k notárskemu povolaniu pre gréckych štátnych príslušníkov, čím teda zavádza rozdiel v zaobchádzaní z dôvodu štátnej príslušnosti, ktorý článok 43 ES v zásade zakazuje.

74 Helénska republika pritom tvrdí, že notárske činnosti nespadajú do pôsobnosti článku 43 ES, pretože súvisia s výkonom verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES. Je teda potrebné v prvom rade preskúmať rozsah pojmu výkon verejnej moci v zmysle tohto posledného uvedeného ustanovenia a potom preskúmať, či činnosti zverené notárom v gréckom právnom poriadku spadajú pod tento pojem.

75 Pokiaľ ide o pojem „výkon štátnej moci“ v zmysle článku 45 prvého odseku ES, treba zdôrazniť, že pri jeho posudzovaní sa majú podľa ustálenej judikatúry zohľadniť obmedzenia vyplývajúce zo samotnej povahy práva Únie, ktoré tento článok pri výnimkách zo zásady slobody usadiť sa pripúšťa, aby sa na základe jednostranných predpisov prijatých členskými štátmi nenarušil potrebný účinok Zmluvy v oblasti slobody usadiť (pozri v tomto zmysle rozsudky Reyners, už citovaný, bod 50; z 15. marca 1988, Komisia/Grécko, už citovaný, bod 8, a z 22. októbra 2009, Komisia/Portugalsko, C-438/08, Zb. s. I-10219, bod 35).

76 Aj podľa ustálenej judikatúry predstavuje článok 45 prvý odsek ES výnimku zo základného pravidla slobody usadiť sa. Túto výnimku treba vykladať tak, aby bola jej pôsobnosť obmedzená len na to, čo je striktne nevyhnutné na ochranu záujmov, ktoré toto ustanovenie členským štátom dovoľuje chrániť (rozsudky z 15. marca

1988, Komisia/Grécko, už citovaný, bod 7; Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 34; z 30. marca 2006, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, C-451/03, Zb. s. I-2941, bod 45; z 29. novembra 2007, Komisia/Rakúsko, C-393/05, Zb. s. I-10195, bod 35, a Komisia/Nemecko, C-404/05, Zb. s. I-10239, body 37 a 46, ako aj Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 34).

77 Okrem toho Súdny dvor opakovane zdôraznil, že výnimka stanovená článkom 45 prvým odsekom ES sa musí obmedzovať len na činnosti, ktoré samy osebe priamo a špecificky súvisia s výkonom verejnej moci (rozsudky Reyners, už citovaný, bod 45; Thijssen, už citovaný, bod 8; Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 35; Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, už citovaný, bod 46; Komisia/Nemecko, už citovaný, bod 38, a Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 36).

78 Súdny dvor mal v tejto súvislosti príležitosť konštatovať, že pod výnimky stanovené v článku 45 prvom odseku ES nespadajú určité pomocné alebo prípravné činnosti, pokiaľ ide o výkon verejnej moci (pozri v tomto zmysle rozsudky Thijssen, už citovaný, bod 22; Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 38; Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, už citovaný, bod 47; Komisia/Nemecko, už citovaný, bod 38, a Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 36), alebo niektoré činnosti, ktorých výkon, hoci zahŕňa aj pravidelné a právne regulované styky so správnymi alebo súdnymi orgánmi alebo dokonca povinné prispievanie k plneniu ich úloh, nezasahuje do voľnej úvahy a rozhodovacej právomoci uvedených orgánov (pozri v tomto zmysle rozsudok Reyners, už citovaný, body 51 a 53), alebo aj niektoré činnosti, ktoré nezahŕňajú výkon rozhodovacej právomoci (pozri v tomto zmysle rozsudky Thijssen, už citovaný, body 21 a 22; z 29. novembra 2007, Komisia/Rakúsko, už citovaný, body 36 a 42; Komisia/Nemecko, už citovaný, body 38 a 44, ako aj Komisia/Portugalsko, už citovaný, body 36 a 41), právomoci na presadzovanie práva (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 37) alebo aj donucovacích právomocí (pozri v tomto zmysle rozsudky z 30. septembra 2003, Anker a i., C-47/02, Zb. s. I-10447, bod 61, ako aj Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 44).

79 S prihliadnutím na predchádzajúce úvahy je potrebné preskúmať, či činnosti zverené notárom v gréckom právnom poriadku súvisia priamo a špecificky s výkonom verejnej moci.

80 Na tieto účely je potrebné zohľadniť povahu činností vykonávaných členmi predmetného povolania (pozri v tomto zmysle rozsudok Thijssen, už citovaný, bod 9).

81 Helénska republika a Komisia súhlasia, že prvoradá úloha notárov v gréckom právnom poriadku spočíva vo vydávaní verejných listín s požadovanými náležitosťami. Na tieto účely musí notár najmä overiť, či boli splnené všetky podmienky požadované zákonom na vyhotovenie takej listiny. Verejná listina má okrem iného dôkaznú silu a je vykonateľná.

82 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že podľa gréckej právnej úpravy sú predmetom notárskej zápisnice právne úkony alebo zmluvy, na ktorých sa účastníci slobodne dohodli. Účastníci totiž sami v medziach právnych predpisov rozhodujú o rozsahu svojich práv a povinností a slobodne si volia znenie ustanovení, ktorými sa chcú riadiť, keď žiadajú notára o vyhotovenie notárskej zápisnice o právnom úkone alebo zmluve. Úkon notára predpokladá teda predchádzajúci prejav vôle alebo súhlas účastníkov.

83 Okrem toho notár nemôže jednostranne meniť zmluvu, ktorú má spísať v notárskej zápisnici, pokiaľ na to vopred nezíska súhlas účastníkov.

84 Činnosť zverená notárovi spočívajúca vo vyhotovovaní notárskych zápisníc o právnych úkonoch teda sama osebe priamo a špecificky nezahŕňa výkon verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES.

85 Skutočnosť, že niektoré právne úkony alebo niektoré zmluvy musia byť povinne spísané vo forme notárskej zápisnice, lebo inak sú neplatné, nemôže spochybniť tento záver. Je totiž bežné, že na to, aby boli rôzne právne úkony platné, vo vnútroštátnych právnych poriadkoch a podľa stanovených postupov podliehajú formálnym náležitostiam alebo aj povinným konaniam, ktoré zakladajú ich platnosť. Táto okolnosť teda nepostačuje na podporu názoru, ktorý obhajuje Helénska republika.

86 Spochybniť predchádzajúci záver nemôže ani povinnosť notárov pred samotným spísaním notárskej zápisnice o právnom úkone alebo zmluve overiť, či boli splnené podmienky požadované zákonom na uskutočnenie takého úkonu alebo uzavretie zmluvy, a v prípade, že to tak nie je, odmietnuť vyhotovenie tejto zápisnice.

87 Notár síce vykonáva uvedené osvedčovanie tak, že pritom sleduje cieľ všeobecného záujmu, čiže zaručiť zákonnosť a právnu istotu právnych úkonov uzatváraných medzi jednotlivcami. Samotné sledovanie tohto cieľa však nemôže odôvodňovať skutočnosť, že právomoci nevyhnutné na tieto účely sú vyhradené len notárom, ktorí sú štátnymi príslušníkmi dotknutého členského štátu.

88 Skutočnosť, že konanie sleduje cieľ všeobecného záujmu, sama osebe nepostačuje, aby sa určitá činnosť mohla považovať za činnosť, ktorá priamo a špecificky súvisí s výkonom verejnej moci. Je totiž nepopierateľné, že činnosti vykonávané v rámci jednotlivých regulovaných povolaní vo vnútroštátnych právnych poriadkoch často ukladajú osobám, ktoré ich vykonávajú, povinnosť sledovať uvedený cieľ, pričom tieto činnosti nevyhnutne nespadajú pod výkon tejto moci.

89 Skutočnosť, že notárske činnosti sledujú ciele všeobecného záujmu, ktorý spočíva najmä v zabezpečení zákonnosti a právnej istoty právnych úkonov uzatváraných medzi

jednotlivcami, však predstavuje naliehavý dôvod všeobecného záujmu, ktorý umožňuje odôvodniť prípadné obmedzenia článku 43 ES vyplývajúce z osobitostí vlastných notárskej činnosti, akými je napríklad právna úprava, ktorá sa vzťahuje na notárov v rámci postupov ich vymenúvania, ktorým podliehajú, obmedzenie ich počtu a ich územnej pôsobnosti alebo aj systém ich odmeňovania, nezávislosti, nezlučiteľnosti funkcií a neodvolateľnosti, keďže tieto obmedzenia dovoľujú dosiahnuť uvedené ciele a sú na tieto účely nevyhnutné.

90 Je takisto pravda, že notár musí odmietnuť vyhotoviť notársku zápisnicu o právnom úkone alebo zmluve, ktoré nespĺňajú podmienky požadované zákonom, a to nezávisle od vôle účastníkov konania. Po takomto odmietnutí však účastníci konania môžu slobodne buď odstrániť vytýkanú protiprávnosť, alebo zmeniť ustanovenia právneho úkonu alebo zmluvy, či upustiť od uskutočnenia takého právneho úkonu alebo uzatvorenia takej zmluvy.

91 Pokiaľ ide o dôkaznú silu a vykonateľnosť, ktoré notárska zápisnica má, nemožno spochybniť, že uvedeným aktom priznávajú dôležité právne účinky. Skutočnosť, že určitá činnosť zahŕňa vyhotovovanie listín s takýmito účinkami, však nepostačuje na to, aby sa táto činnosť považovala za činnosť priamo a špecificky súvisiacu s výkonom verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES.

92 Čo sa týka osobitne dôkaznej sily, ktorú notárska zápisnica má, je potrebné spresniť, že táto sila vyplýva zo systému dokazovania stanoveného v dotknutom právnom poriadku zákonom. Dôkazná sila priznaná zákonom určitej listine teda nemá priamy vplyv na otázku, či činnosť, ktorá zahŕňa vydávanie takých listín, sama osebe priamo a špecificky súvisí s výkonom verejnej moci, ako to požaduje judikatúra (pozri v tomto zmysle rozsudky Thijssen, už citovaný, bod 8, a Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 35).

93 Navyše nemožno tvrdiť, že notárska zápisnica z dôvodu svojej dôkaznej sily bezpodmienečne viaže súd pri výkone voľnej úvahy, keďže je nesporné, že súd prijíma rozhodnutie na základe vlastného presvedčenia, pričom zohľadňuje všetky skutočnosti a dôkazy získané v priebehu súdneho konania.

94 Pokiaľ ide o vykonateľnosť verejnej listiny, treba uviesť, ako tvrdí aj Helénska republika, že táto vykonateľnosť dovoľuje vykonať povinnosť, ktorú táto listina ukladá, bez toho, aby o tom predtým musel rozhodnúť súd.

95 Vykonateľnosť notárskej zápisnice ako verejnej listiny však v prípade notára nepredstavuje právomoci priamo a špecificky súvisiace s výkonom verejnej moci. Aj keď vyznačenie doložky vykonateľnosti notárom na notárskej zápisnici priznáva tejto notárskej zápisnici vykonateľnosť, tá spočíva vo vôli účastníkov vykonať právny úkon alebo uzatvoriť zmluvu po tom, ako notár preskúmal ich súlad so zákonom, a priznať im uvedenú vykonateľnosť.

96 Je potrebné tiež preskúmať, či ostatné činnosti zverené notárovi v gréckom právnom poriadku, na ktoré Helénska republika odkazuje, priamo a špecificky súvisia s výkonom verejnej moci.

97 Po prvé, čo sa týka úloh zverených notárovi v súvislosti so zabezpečením a predajom nehnuteľného majetku v rámci núteného výkonu rozhodnutia, treba uviesť, že notár je predovšetkým priamo poverený organizáciou dražby a v prípade vydraženia veci vyhotoví zápis, ktorý obsahuje údaj o sume vyplatenej v prospech veriteľov, a prípadne vyhotoví aj zoznam veriteľov.

98 Treba teda na jednej strane konštatovať, že notár sám nemá právomoc vykonávať úkony pri zabezpečovaní predmetu núteného výkonu rozhodnutia. Na druhej strane o námietkach proti platnosti exekučného titulu, proti konaniu o nútenom výkone alebo proti pohľadávke musí rozhodnúť súd v súlade s článkom 933 a nasl. občianskeho súdneho poriadku.

99 Úlohy zverené notárom v rámci núteného výkonu rozhodnutia sa teda vykonávajú pod dohľadom súdu, ktorému notár musí postúpiť prípadné námietky a ktorý o nich navyše rozhoduje v poslednom stupni. Tieto úlohy preto nemožno považovať za úlohy, ktoré samy osebe priamo a špecificky súvisia s výkonom verejnej moci (pozri v tomto zmysle rozsudky Thijssen, už citovaný, bod 21; z 29. novembra 2007, Komisia/Rakúsko, už citovaný, body 41 a 42; Komisia/Nemecko, už citovaný, body 43 a 44, ako aj Komisia/Portugalsko, už citovaný, body 37 a 41).

100 K rovnakému záveru treba dospieť aj v súvislosti s úlohami, ktoré vykonáva notár v rámci osobitnej likvidácie podnikov v ťažkostiach, keďže tieto činnosti, ako pripúšťa aj samotná Helénska republika, sú analogické s činnosťami vykonávanými notárom v rámci nútenej dražby.

101 Okrem toho, pokiaľ ide o notárske činnosti uvedené v bodoch 97 až 100 tohto rozsudku, treba spresniť, ako bolo spomenuté v bode 78 tohto rozsudku, že ani odborná činnosť zahŕňajúca prípadne aj povinné prispenie k plneniu úloh súdov napriek tomu nepredstavuje účasť na výkone verejnej moci (rozsudok Reyners, už citovaný, bod 51).

102 Pokiaľ ide po druhé o právny úkon notára v prípade neakceptovania alebo nezaplatenia zmenky alebo šeku, treba uviesť, ako to výslovne uznáva aj Helénska republika, že tento právny úkon spočívajúci v spísaní protestu predstavuje prípravnú fázu buď núteného výkonu rozhodnutia, alebo súdneho konania. Činnosti, ktoré sú prípravnými činnosťami vo vzťahu k výkonu verejnej moci, sú však podľa ustálenej judikatúry vylúčené z výnimky stanovenej v článku 45 prvom odseku ES (pozri v tomto zmysle

rozsudky Thijssen, už citovaný, bod 22; Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 38; Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, už citovaný, bod 47; Komisia/Nemecko, už citovaný, bod 38, a Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 36).

103 Čo sa po tretie týka takých transakcií a právnych úkonov, ako sú vznik a prevod vecných práv k nehnuteľnostiam, darovanie nehnuteľností, dobrovoľné uznanie otcovstva a závety, ktoré musia byť spísané vo forme notárskej zápisnice, pretože inak sú neplatné, treba odkázať na úvahy uvedené v bodoch 82 až 95 tohto rozsudku.

104 Po štvrté v súvislosti so zakladajúcimi listinami obchodných spoločností a nadácií možno takisto poukázať na tie isté úvahy, pretože tieto úkony musia byť vyhotovené v podobe verejnej listiny, inak sú neplatné. Navyše treba v tomto ohľade spresniť, že jednak vznik uvedených subjektov podlieha schváleniu príslušným orgánom a jednak, že tieto subjekty nadobúdajú právnu subjektivitu zápisom do príslušného registra, ako aj uverejnením ich stanov, zmlúv o ich založení a rozhodnutí o schválení ich stanov v Úradnom vestníku.

105 Pokiaľ ide o osobitné postavenie notárov v gréckom právnom poriadku, treba pripomenúť, ako vyplýva aj z bodov 77 až 80 tohto rozsudku, že otázku, či tieto činnosti možno zaradiť pod výnimky stanovené článkom 45 prvým odsekom ES, treba posúdiť práve z hľadiska povahy dotknutých činností ako takých a nie z hľadiska tohto postavenia ako takého.

106 V tejto súvislosti však treba spresniť dve veci. V prvom rade je nepopierateľné, že okrem prípadu, keď notára určuje súd, každý účastník konania si môže notára vybrať slobodne. Hoci je pravda, že odmenu notárov upravuje zákon, nič to nemení na skutočnosti, že kvalita služieb poskytovaných notármi môže byť u každého notára

odlišná, najmä v závislosti od odborných schopností dotknutých osôb. Z toho vyplýva, že notári v rámci svojej územnej pôsobnosti vykonávajú svoje povolanie, ako to uviedol aj generálny advokát v bode 81 svojich návrhov, v konkurenčných podmienkach, čo nie je znakom výkonu verejnej moci.

107 V druhom rade treba uviesť, ako uviedla Komisia, čo v tejto súvislosti Helénska republika nespochybňuje, že notári sú vo vzťahu k svojim klientom priamo a osobne zodpovední za škody spôsobené akýmkoľvek nesprávnym postupom, ktorého sa dopustia pri výkone svojich činností.

108 Pokiaľ ide o tvrdenie, ktoré Helénska republika opiera o už citovaný rozsudok Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, je potrebné spresniť, že vec, v ktorej bol tento rozsudok vyhlásený, sa týkala výkladu článku 39 ods. 4 ES a nie výkladu článku 45 prvého odseku ES. Okrem toho z bodu 42 uvedeného rozsudku vyplýva, že keď Súdny dvor rozhodol, že úlohy zverené kapitánom a prvým palubným dôstojníkom námorných lodí priamo a špecificky súvisia s výkonom právomocí verejnej moci, mal na mysli všetky úlohy, ktoré tieto osoby vykonávajú. Súdny dvor teda neskúmal len samotnú notársku činnosť zverenú kapitánom a prvým palubným dôstojníkom, teda prijímanie, úschovu a vydávanie závetov z úschovy, nezávislé od ich ostatných právomocí, ako je najmä donucovacia právomoc a právomoc ukladať sankcie, ktorými disponujú.

109 Navyše je potrebné zamietnuť námietku Helénskej republiky, pokiaľ ide o údajný rozpor v rámci tohto žalobného dôvodu, keďže Komisia jej vytýkala súčasné porušenie článku 43 ES a článku 45 prvého odseku ES. V tomto ohľade je potrebné uviesť, že z návrhu vnímaného ako celok a v jeho kontexte vyplýva, že Komisia žalovanému členskému štátu vytýka, že porušil článok 43 ES, pričom toto porušenie nemožno odôvodniť na základe článku 45 prvého odseku ES. Tieto dve ustanovenia Zmluvy sa totiž

musia skúmať súčasne, ako to vyplýva aj z predchádzajúcich úvah, keďže článok 43 ES predstavuje pravidlo, z ktorého článok 45 prvý odsek ES stanovuje výnimku.

110 Za týchto podmienok možno dospieť k záveru, že notárske činnosti, ako sú v súčasnosti definované v gréckom právnom poriadku, nesúvisia s výkonom verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES.

111 Vzhľadom na to je potrebné konštatovať, že podmienka štátnej príslušnosti požadovaná gréckou právnou úpravou na prístup k notárskemu povolaniu predstavuje diskrimináciu založenú na štátnej príslušnosti, ktorú článok 43 ES zakazuje.

112 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba konštatovať, že prvý žalobný dôvod je dôvodný.

O druhom žalobnom dôvode

Argumentácia účastníkov konania

113 Komisia Helénskej republike vytýka, že v súvislosti s notárskym povolaním neprebrala smernicu 89/48. Podľa Komisie toto povolanie nemožno z pôsobnosti uvedenej smernice vylúčiť, pretože notár nemá priamu a špecifickú účasť na výkone verejnej moci.

114 Táto inštitúcia pripomína, že smernica 89/48 dovoľuje členským štátom zaviesť buď skúšku spôsobilosti, alebo adaptačné obdobie, ktoré môžu svojou povahou zabezpečiť vysokú odbornú úroveň požadovanú u notárov. Okrem toho účinkom uplatnenia tejto smernice nie je zabrániť prijímaniu notárov na základe výberového konania, ale len umožniť prístup k uvedenému výberovému konaniu príslušníkom iných členských štátov. Toto uplatnenie nemá vplyv ani na postup pri vymenúvaní notárov.

115 Navyše skutočnosť, že otázka uplatnenia uvedenej smernice na notárske povolanie nebola počas prípravy tejto smernice predmetom diskusie a že nedošlo k prijatiu žiadnej odvetvovej smernice týkajúcej sa tohto povolania, nepredstavuje právne relevantné tvrdenie.

116 Rovnako skutočnosť, že normotvorca Únie vylúčil určité činnosti z pôsobnosti určitého predpisu Únie, sama osebe nemôže mať za následok to, že smernica 89/48 sa na dotknuté činnosti neuplatní. Článok 1 ods. 5 písm. d) smernice 2000/31/ES Európskeho parlamentu a Rady z 8. júna 2000 o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode (smernica o elektronickom obchode) (Ú. v. ES L 178, s. 1; Mim. vyd. 13/025, s. 399), ako aj odôvodnenie č. 41 smernice 2005/36 totiž zo svojej pôsobnosti vylučujú notárske činnosti len v rozsahu, v akom priamo a špecificky súvisia s výkonom verejnej moci. Ide teda len o jednoduchú výnimku, ktorá nijako neovplyvňuje výklad článku 45 prvého odseku ES. Pokiaľ ide o článok 2 ods. 2 písm. l) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/123/ES z 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu (Ú. v. EÚ L 376, s. 36), ktorý vylučuje notárske činnosti z pôsobnosti tejto smernice, Komisia zdôrazňuje, že skutočnosť, že sa normotvorca rozhodol vylúčiť určitú činnosť z pôsobnosti uvedenej smernice, neznamená, že článok 45 prvý odsek ES sa na túto činnosť uplatňuje.

117 Ani smernica Rady 77/249/EHS z 22. marca 1977 na uľahčenie účinného výkonu slobody právnikov poskytovať služby (Ú. v. ES L 78, s. 17; Mim. vyd. 06/001, s. 52) a smernica 98/5/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 16. februára 1998 o uľahčení trvalého výkonu právnického povolania v inom členskom štáte ako v tom, kde bola získaná kvalifikácia (Ú. v. ES L 77, s. 36; Mim. vyd. 06/003, s. 83), nie sú relevantné, pretože zo svojej pôsobnosti vylučujú notárske činnosti s cieľom umožniť niektorým členským štátom s inou právnou tradíciou, akým je Spojené kráľovstvo, odmietnuť advokátom z iných členských štátov, aby vykonávali typicky notárske činnosti, ktoré sú v Spojenom kráľovstve vykonávané osobitnou kategóriou advokátov, konkrétne „solicitors".

118 Čo sa týka uznesenia Európskeho parlamentu z 23. marca 2006 o právnických povolaniach a o všeobecnom záujme na fungovaní právnych systémov (Ú. v. EÚ C 292E, s. 105, ďalej len „uznesenie z roku 2006"), ide o čisto politický akt, ktorého obsah je nepresný, pretože na jednej strane v bode 17 tohto uznesenia Európsky parlament tvrdí, že článok 45 ES sa na notárske povolanie musí uplatňovať, hoci na druhej strane v bode 2 tohto uznesenia potvrdzuje stanovisko uvedené v jeho uznesení z 18. januára 1994 o postavení a organizácii notárskeho povolania v dvanástich členských štátoch Spoločenstva [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 44, s. 36, ďalej len „uznesenie z roku 1994"), v ktorom vyjadril želanie, aby bola podmienka štátnej príslušnosti na prístup k notárskemu povolaniu, stanovená právnou úpravou viacerých členských štátov, zrušená.

119 Helénska republika na úvod tvrdí, že táto žaloba sa týka výlučne smernice 89/48 a nie smernice 2005/36, hoci druhá smernica zrušila prvú ešte pred podaním tejto žaloby.

120 Tento členský štát sa po prvé domnieva, že smernica 89/48 sa neuplatňuje na notárske povolanie, ako to vyplýva z jej dvanásteho odôvodnenia. Navyše prípadné uplatnenie tejto smernice na toto povolanie nebolo nikdy predmetom diskusie pri jej príprave.

Ďalej neexistuje ani odvetvová smernica, ktorá by sa na toto povolanie uplatňovala, hoci iné povolania sú predmetom takýchto smerníc. Tento výklad potvrdzuje aj súbor predpisov sekundárneho práva, akými sú predpisy citované v bodoch 116 a 117 tohto rozsudku, ktoré vylučujú notárske povolanie zo svojej pôsobnosti. Okrem toho uznesenia z roku 1994 a 2006 potvrdzujú, že normotvorca Únie sa domnieva, že toto povolanie spadá pod článok 45 prvý odsek ES.

121 Po druhé Helénska republika Komisii vytýka, že jasne a taxatívnym spôsobom neuviedla všetky skutkové a právne okolnosti, ktoré zakladajú údajné porušenie smernice 89/48.

Posúdenie Súdnym dvorom

— O prípustnosti

122 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že existencia nesplnenia povinnosti v rámci žaloby založenej na článku 226 ES musí byť posúdená s ohľadom na právnu úpravu Únie účinnú ku koncu lehoty, ktorú Komisia vymedzila pre uvedený členský štát na dosiahnutie súladu s odôvodneným stanoviskom (pozri najmä rozsudky z 9. novembra 1999, Komisia/Taliansko, C-365/97, Zb. s. I-7773, bod 32; z 5. októbra 2006, Komisia/Belgicko, C-275/04, Zb. s. I-9883, bod 34, a z 19. marca 2009, Komisia/Nemecko, C-270/07, Zb. s. I-1983, bod 49).

123 V prejednávanej veci lehota uplynula 18. decembra 2006. V tomto čase však bola smernica 89/48 ešte účinná, pretože smernica 2005/36 ju zrušila len od 20. októbra 2007. Vzhľadom na to žaloba založená na neprebratí smernice 89/48 nie je bezpredmetná (pozri analogicky rozsudok z 11. júna 2009, Komisia/Francúzsko, C-327/08, bod 23).

124 Námietku Helénskej republiky treba preto zamietnuť.

— O veci samej

125 Komisia Helénskej republike vytýka, že v súvislosti s notárskym povolaním neprebrala smernicu 89/48. Je preto potrebné preskúmať, či možno túto smernicu uplatniť na uvedené povolanie.

126 V tejto súvislosti treba zohľadniť legislatívny kontext, do ktorého táto smernica spadá.

127 Možno teda uviesť, že normotvorca v dvanástom odôvodnení smernice 89/48 výslovne stanovil, že „všeobecný systém uznávania diplomov vyššieho vzdelania neovplyvňuje uplatňovanie… článku [45 ES]“. Takto stanovená výhrada vyjadruje vôľu normotvorcu ponechať činnosti spadajúce pod článok 45 prvý odsek ES mimo pôsobnosť tejto smernice.

128 V čase prijatia smernice 89/48 však Súdny dvor ešte nemal príležitosť rozhodovať o tom, či notárske činnosti spadajú alebo nespadajú do pôsobnosti článku 45 prvého odseku ES.

129 Okrem toho v rokoch po prijatí smernice 89/48 Parlament vo svojich uzneseniach z roku 1994 a 2006, uvedených v bode 118 tohto rozsudku, na jednej strane potvrdil, že článok 45 prvý odsek ES sa má plne uplatňovať na notárske povolanie ako také, hoci na druhej strane vyjadril želanie, aby bola v súvislosti s prístupom k tomuto povolaniu odstránená podmienka štátnej príslušnosti.

130 Okrem toho pri prijatí smernice 2005/36, ktorá nahradila smernicu 89/48, normotvorca Únie v odôvodnení č. 41 prvej z týchto smerníc starostlivo spresnil, že sa netýka uplatňovania článku 45 ES, „týkajúcich sa najmä notárov [najmä pokiaľ ide o notárov – *neoficiálny preklad*]“. Zavedením tejto výhrady však normotvorca Únie nezaujal stanovisko k uplatniteľnosti článku 45 prvého odseku ES, a teda ani smernice 2005/36 na notárske činnosti.

131 Potvrdzujú to najmä prípravné práce na smernici 2005/36. Parlament vo svojom legislatívnom uznesení o návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o uznávaní odborných kvalifikácií [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. EÚ C 97E, 2004, s. 230), prijatom v prvom čítaní 11. februára 2004, navrhoval, aby sa v texte smernice 2005/36 výslovne uviedlo, že sa nevzťahuje na notárov. Ak tento návrh nebol prijatý ani v zmenenom a doplnenom návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o uznávaní odborných kvalifikácií [KOM(2004) 317 v konečnom znení], ani v spoločnej pozícii (ES) č. 10/2005 z 21. decembra 2004 prijatej Radou v súlade s postupom uvedeným v článku 251 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva na účely prijatia smernice Európskeho parlamentu a Rady o uznávaní odborných kvalifikácií (Ú. v. EÚ C 58E, 2005, s. 1), nebolo to z dôvodu, že navrhovaná smernica sa mala uplatňovať na notárske

povolanie, ale predovšetkým z dôvodu, že „článok 45 [prvý odsek] ES [stanovuje] výnimku zo zásad slobody usadiť sa a slobodného poskytovania služieb pre činnosti, ktoré priamo a špecificky súvisia s výkonom verejnej moci“.

132 V tejto súvislosti vzhľadom na osobitné okolnosti legislatívneho procesu, ako aj neistú situáciu, ktorá je toho výsledkom, ako vyplýva z vyššie uvedeného legislatívneho kontextu, nemožno konštatovať, že ku dňu uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku existovala dostatočne jasná povinnosť členských štátov prebrať smernicu 89/48, pokiaľ ide o notárske povolanie.

133 Druhý žalobný dôvod sa preto musí zamietnuť.

134 S prihliadnutím na všetky predchádzajúce úvahy treba konštatovať, že Helénska republika si tým, že na prístup k notárskemu povolaniu stanovila podmienku štátnej príslušnosti, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 43 ES, a žalobu treba v zostávajúcej časti zamietnuť.

O trovách

135 Podľa článku 69 ods. 3 rokovacieho poriadku môže Súdny dvor rozdeliť náhradu trov konania medzi účastníkov konania alebo rozhodnúť tak, že každý z účastníkov znáša vlastné trovy konania, ak mali úspech len v časti predmetu konania. Keďže Komisia mala úspech len v časti predmetu konania, je opodstatnené rozhodnúť, že každý z účastníkov znáša vlastné trovy konania.

136 Podľa článku 69 ods. 4 prvého pododseku rokovacieho poriadku členské štáty, ktoré do konania vstúpili ako vedľajší účastníci, znášajú vlastné trovy konania. Česká republika, Francúzska republika, Litovská republika, Slovinská republika, Slovenská republika a Spojené kráľovstvo teda znášajú vlastné trovy konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol a vyhlásil:

1. Helénska republika si tým, že na prístup k notárskemu povolaniu stanovila podmienku štátnej príslušnosti, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 43 ES.

2. V zostávajúcej časti sa žaloba zamieta.

3. Európska komisia, Helénska republika, Česká republika, Francúzska republika, Litovská republika, Slovinská republika, Slovenská republika a Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska znášajú vlastné trovy konania.

Podpisy